

datum: 10 september 2024

Kennisitem: Rondetafel digitale participatieplatformen

Op 10 september organiseerde VVSG, in samenwerking met ABB, een rondetafel over digitale participatieplatformen. Deze bijeenkomst bracht 19 vertegenwoordigers van lokale besturen samen met vijf aanbieders van digitale participatietools om het potentieel en de uitdagingen van digitale burgerparticipatie te verkennen. Het doel van de sessie was om praktijkervaringen te delen, goede praktijken uit te wisselen en inzicht te krijgen in de technologische ontwikkelingen die gemeenten kunnen ondersteunen bij het betrekken van burgers in besluitvormingsprocessen.

In de ochtendsessie deelden diverse lokale besturen hun ervaringen met digitale participatieplatformen. Ondanks de voordelen van digitale instrumenten, zoals het gemakkelijker betrekken van een bredere doelgroep, kwamen ook uitdagingen naar voren. Vooral het bereiken van diverse burgergroepen en het overwinnen van interne weerstand bij de implementatie van nieuwe technologieën werden als knelpunten benoemd.

Deze inzichten zijn bijzonder relevant in de aanloop naar de lokale verkiezingen van 13 oktober. Digitale participatieplatformen kunnen bijdragen aan het versterken van de lokale democratie door meer transparantie te bieden, het vertrouwen van burgers te vergroten en een breder scala aan burgers te betrekken bij besluitvorming. Door data-gestuurde inzichten kunnen gemeenten beleid ontwikkelen dat beter aansluit op de behoeften van hun inwoners. Tegelijkertijd moeten besturen oog houden voor uitdagingen zoals technologische ongelijkheid, privacybescherming en de hoge initiële kosten van deze platformen. Wanneer goed geïmplementeerd, kunnen digitale tools echter zorgen voor een dynamische en veerkrachtige lokale democratie.

In de namiddagsessie presenteerden vijf aanbieders van digitale participatieplatformen en -instrumenten: Bpact, Bpart, Go Vocal, Hoplr en Tree company. Lokale besturen kregen de kans om vragen te stellen en praktijkvoorbeelden te delen met deze aanbieders. Hierbij werd benadrukt dat de keuze voor een participatieplatform sterk afhankelijk is van de specifieke context en behoeften van een lokaal bestuur. De diversiteit aan tools onderstreept het belang van het kiezen van een platform dat aansluit bij de technische, organisatorische en sociale mogelijkheden van de lokale besturen.

Kansen van digitale participatieplatformen

De deelnemers zagen verschillende kansen in digitale participatie:

1.1. Transparantie en vertrouwen

Digitale participatieplatformen bieden de mogelijkheid om de transparantie van besluitvormingsprocessen te vergroten door burgers realtime inzicht te geven in hoe hun input wordt verwerkt. Dit kan het vertrouwen in het bestuur versterken. Door consistent en duidelijk te communiceren over hoe de input van burgers invloed heeft op beslissingen, kunnen lokale besturen dit vertrouwen verder opbouwen en behouden.

1.2. Efficiëntie en kostenbesparing

Op lange termijn bieden digitale participatietools kansen voor kostenbesparing door het verminderen van de noodzaak voor fysieke bijeenkomsten en het verlagen van administratieve lasten. Dit kan vooral waardevol zijn voor grotere gemeenten, hoewel kleinere gemeenten mogelijk uitdagingen ervaren met initiële investeringen in technologie en opleiding. Door voldoende personeel op te leiden en in te zetten, kunnen lokale besturen de efficiëntie en voordelen van deze tools maximaliseren.

1.3. Data-gestuurde inzichten en AI-integratie

Digitale participatieplatformen verzamelen waardevolle gegevens over de voorkeuren en behoeften van burgers, wat kan leiden tot een beter afgestemd beleid. De integratie van artificiële intelligentie (AI) biedt mogelijkheden om grote hoeveelheden data te analyseren, patronen te herkennen en trends in participatie te voorspellen. Dit kan helpen bij het personaliseren van participatiemogelijkheden door gerichte informatie en acties aan specifieke groepen burgers aan te bieden. Het is cruciaal om hierbij de ethische aspecten, zoals privacy, goed te waarborgen.

1.4. Toegankelijkheid en flexibiliteit

Digitale participatie biedt de mogelijkheid voor burgers om op elk moment en vanaf elke locatie deel te nemen aan besluitvormingsprocessen, wat de inclusiviteit bevordert, vooral voor groepen die minder geneigd zijn deel te nemen aan traditionele participatiemethoden. Lokale besturen kunnen deze flexibiliteit vergroten door ook ondersteuning te bieden aan burgers met beperkte digitale vaardigheden, zodat alle inwoners kunnen profiteren van digitale participatie.

1.5. Centraal aanspreekpunt

Een goed geïntegreerd digitaal participatieplatform kan fungeren als een centraal aanspreekpunt voor beleidsinformatie, discussieforums en participatiemogelijkheden. Dit vereenvoudigt de deelname van burgers en verhoogt de betrokkenheid. Het centraliseren van deze interacties op één platform kan ook de efficiëntie van de bestuurlijke processen verbeteren en de communicatie tussen burgers en bestuur optimaliseren.

Uitdagingen van digitale participatieplatformen

Naast de kansen kwamen ook een aantal uitdagingen naar voren:

2.1 Kosten en capaciteitsproblemen

Het implementeren, modereren en beheren van digitale participatieplatformen kan aanzienlijke kosten met zich meebrengen, wat een belangrijke uitdaging vormt voor lokale besturen, vooral wanneer ze te maken hebben met budgettaire beperkingen. Naast de initiële investering in technologie en de lopende kosten voor onderhoud en ondersteuning, is er ook een behoefte aan tijd en specifieke kennis om deze platforms effectief te beheren. Vooral kleinere gemeenten kunnen moeite hebben om de benodigde capaciteit te vinden om deze tools optimaal te gebruiken, omdat ze vaak beperkte personeels- en budgettaire middelen hebben. Het is niet alleen nodig om medewerkers op te leiden en technische ondersteuning te bieden, maar ook om ervoor te zorgen dat de dagelijkse operationele taken niet in het gedrang komen. Om deze uitdagingen te overwinnen, kunnen lokale besturen overwegen om externe hulp in te schakelen of samen te werken met andere gemeenten om kosten en middelen te delen. Dit kan helpen om de lasten te verlichten en de voordelen van digitale participatieplatformen volledig te benutten.

2.2 Bereik en inclusiviteit

Hoewel digitale participatieplatformen de mogelijkheid bieden om een breder publiek te bereiken, kunnen er nog steeds uitdagingen zijn bij het betrekken van specifieke groepen, zoals ouderen of mensen met beperkte digitale vaardigheden. Deze groepen kunnen moeite hebben met toegang tot en gebruik van digitale tools, wat hun deelname aan besluitvormingsprocessen kan belemmeren. Lokale besturen kunnen deze uitdagingen effectief aanpakken door gerichte ondersteunende maatregelen te treffen. Dit kan onder meer bestaan uit het aanbieden van opleidingen in digitale vaardigheden voor de betrokken groepen, het verstrekken van hulpmiddelen zoals toegang tot computers en internet in openbare ruimtes en het inzetten op hybride participatie.

2.3 Data veiligheid en privacy

Het waarborgen van de veiligheid van persoonsgegevens is cruciaal bij het gebruik van digitale participatietools. Lokale besturen moeten ervoor zorgen dat hun platforms voldoen aan strenge normen voor gegevensbescherming en transparantie. Door privacywetgeving, zoals de GDPR, strikt na te leven, kunnen ze het vertrouwen van burgers vergroten en ervoor zorgen dat hun persoonlijke gegevens veilig en verantwoord worden behandeld.

Online én offline, een tussenweg

Hybride participatie, een aanpak die fysieke en digitale participatie combineert, biedt een innovatieve manier om burgerparticipatie te verrijken. Deze methode maakt het mogelijk voor deelnemers om zowel online als offline deel te nemen aan besluitvormingsprocessen, wat de toegankelijkheid vergroot en de betrokkenheid vergemakkelijkt. Door gebruik te maken van digitale tools tijdens fysieke bijeenkomsten kunnen processen efficiënter verlopen en kan feedback sneller en effectiever worden verzameld. Dit biedt een unieke kans om een bredere en meer diverse groep mensen te betrekken, waaronder degenen die anders misschien niet zouden deelnemen.

Hoewel hybride participatie aanzienlijke voordelen biedt, kent het ook zijn eigen uitdagingen. Het succes van deze aanpak hangt af van zorgvuldig ontwerp en technische ondersteuning om ervoor te zorgen dat alle deelnemers een gelijkwaardige toegang hebben. De integratie van technologie in fysieke bijeenkomsten kan complex zijn, en het gelijktijdig beheren van digitale en fysieke participatie vereist grondige planning en voortdurende afstemming. Het is van belang om technologische obstakels en organisatorische complicaties proactief aan te pakken. Door deze uitdagingen effectief te overwinnen, kunnen lokale besturen de voordelen van hybride participatie optimaal benutten en een inclusieve, flexibele participatieomgeving creëren.

De rondetafel heeft duidelijk aangetoond dat digitale participatieplatformen waardevolle kansen bieden voor lokale democratie en burgerparticipatie. Tegelijk brengen ze ook uitdagingen met zich mee. Het is belangrijk dat lokale besturen deze kansen en obstakels goed afwegen bij het kiezen en implementeren van dergelijke tools en platformen. Door een evenwicht te vinden, kunnen ze de voordelen van digitale participatie ten volle benutten om de lokale democratie te versterken en een participatief bestuur te creëren dat recht doet aan de diverse behoeften en noden van de gemeenschap.